

מוצארט פנטסיה בדו K.475

אדג'ו

חלק ראשון

מוצארט פותח את הפנטסיה בהצגת מוטיב עם אופי לידי בשלוש אוקטבות ברגיסטר נמוך ומסתורי של הפסנתר שמקנה נופך מסתורי ליצירה, הוא מוסיף ומקצין בשינויי הדינאמיקה ה"בהירים" שלו, שגורם לתחושה שמה שמגיע לאחר הפורטה הוא סוג של הד שבוקע מתוך התו היחיד שמנוגן בפורטה. לעומת המוטיב הלידי; כשמופיע ההרמוניה (שלעיתים חסרה באקורד הטרצה), היא מנוגנת ברגיסטר האמצעי של הפסנתר-מה שמבליט אותה יותר, תורם לאפיפות המסתורין אבל באותה נשימה מגלה לנו את המרכז הטונלי היחיד שבוחר מוצרט להשען עליו.

חמש התיבות הראשונות הן סוג של אקספוזיציה לתיבה השישית שממנה מתחיל כביכול הנושא הראשון והמשך היצירה.

האקספוזיציה שבחר מוצרט להשתמש בה מאוד לא אופיינית לסגנונו ולתקופתו, וכשמגיעים לתיבה שש מוצרט מרגיע את הרוחות ושאף אותנו חזרה לתקופה בעזרת טכניקות כמו באס אלברטי. מוצרט מבסס את הסולמות של הקורד הנפוליטני של דו (רה במול) ממנו הוא קופץ דרך סוג של מדיאנטה כרומטית למרכז הטונלי של השביעית מן מז'ור שמגיע בתיבה 10.

בתיבה עשר הנושא עובר מיד ימין לד שחלל ויד ימין מקבלת ליווי אוסטינוס של שש-עשרות. בחלק הזה האווירה קלילה יותר והמוטיב מורכב מ"נפילה" כרומטית בפורטה ומיד אחריה ארפג' של האקורד של אותה התיבה.

מוצרט מתכנן חזרה לדו מינור בתיבות 12-14 אבל המגיע לסול מז'ור אין הרגשת דומיננטיות לדו (תחושה זאת מתחזקת ע"י הספטימה פה דיאז ולא פה בקורד) וכל מצליח מוצרט להטיל בנו ולנטרל את תחושת המרכז הטונלי; מיד משם עובר מוצרט למרה-טנראה כמו סול ביול אלא שתיבה אחרי ישנה גרסא אנהרמונית של אותו אקורד בדיוק, אולם כאן, המוטיב משתנה ומתפתח לו ועובר למין "אנחות כרומטיות" שמאוד אופייניות לתקופה.

בתיבה 18 מכניס מוצארט אלמנט ריתמי בחלק 32 שנותן רוח שוביט ומבסס לעכשיו את סול מז'ור הפיגורציה הזאת חוזרת על עצמה שוב עוד שלושה טונמים בשינויי דינאמיקה, בין פורטה לפיאנו ובתיבה 20 יד ימין שואבת את הפיגורציה בעליה של קוורטה; מוצרט משחק כאן עם הרסטרס ועולה עד לרגיסטר האמצעי-גבוה של הפסנתר ועובר בתיבה 21 למרקס פוליטוני חיקוי שמרמז על האבאזוק אבל עדיין שומר רוח השטות באמצעות הצללה דיסוננטית.

ומתיבה 22 מבוסס פה דיאז מז'ור, כאשר חלק זה של התיבות הוא יותר פוליטוני מקודם והקטע מקשר לחלק השני של הפנטסיה שיהיה ברה מז'ור, כאן מוצרט מתבסס ברגיסטר האמצעי והרך של הפסנתר בדינאמיקה חלשה, עם הוראת ה-calando שמקבלת משמעות של האטה בטמפו ודימינאנדו.

חלק שני

חלק זה מתבסס על הטונאליות רה מז'ור שהוא הסולם הרלטיבי לסי מינור וגם הנפוליטני של רה במול מז'ור, מוצארט חוזר כאן על השימוש בתבנית הטונאלית הזו.

אמנם אפשר להתייחס למרקם כיותר פוליטוני מבאקספוזיציה אבל באס האלברטי חוזר בחלק הזה, והמנגינה ביד ימין יותר מקושטת ומעוטרת, בנוסף מוצארט עולה לרגיסטר האמצעי החם של הפסנתר שיוצר אווירה נוגע ונוגעת ללב, ומוצארט משחק עם חצי קדנצה וחזרות כדי להאריך את התחושה ולבסס את האווירה. הספורצנדו שנופל על הפעמה השלישית במספר תיבות בחלק הזה, עוזר לתחושת אי היציבות שמנסה מוצארט להשרות.

בתיבה 30 יש מעבר שמבסס את הטונליות ולאחריו בתיבה 32 יש חזרה על הנושא מתיבה 28 וההמשך הרבה יותר ווירטואוזי ומקושט עם רמיזה הרמונית למינור המקביל. בוולטה השנייה (תיבה 36) מוצרט מחליט לסיים את חלק האדג'ו באופן מוזר, שלגמרי מערער כל תחושת בטחון ונותן את חותם האי יציבות, בעזרת קרשדו לפורטה, הפסקות פתאומיות ופסאז' ברגיסטר האמצעי-גבוה של הפסנתר בפיאנו.

אלגרו

חלק האלגרו מתחיל בכורטה על הדרגה החמישית של לה מז'ור והמוטיב עצמו הוא כרומטי ומלחיץ מעט, משוה שלא אופייני למוצרט אלא אולי יותר לבטהובן המאוחר. במהלך שש תיבות מצליח מוצרט לצור דחיסות ולחץ עצומים שמלווים בסניקופאליות ומקצבים מנוקדים; כל זה נפתר בתיבה השביעית חזרה לרוח ההומור של מוצרט, עם מקצבים מנוקדים וזליגות כרומטיות. הנושא חוזר בסקוונצה בסולם של רה מז'ור ויוצר את אותה התחושה בדיוק בסולם החדש. משם, מוצרט משוטט דרך סול מינור, לה מינור ודו כשבתיבה 56 מגיע לטונליות של פה מז'ור בפיאנו עם באס אלברטי ביד שמאל ומוטיב חדש בימין, מוטיב קישוטי זרזי. מהר מאוד מוטיב עושה מינוריזציה לאותו המוטיב, כאשר מתיבה 66 שוטטות בין סולמות בסקוונצות של מוצרט עובר בתיבה במול מז'ור לסי במול מינור עם השונים עד שבתיבה 73 מגיע לקו כרומטי יורד באוקטבות בבאס. בתיבה 72 מוצרט מכין את הטרירוף שעומד להגיע-המשקל המורגש מתחלף מזוגי למשולש עקב הטריולות ביד ימין וקו כרומטי יורד באוקטבות בשמאל. מתיבה 78 מתחילה קדנצה ויטורוזית (אמנם אפשר לחשוב שהיא מתחילה כבר מתיבה 73) בו נגמר חלק האלגרו.

אנדנטינו

החלק הזה, מופיעים לראשונה סימני היתק, דבר שלא הופיע בתחילת הפנטסיה וערער את תחושת הטונאליות. כאן "מפצה" מוצרט על כך ומכיר אותנו ביד במול מז'ור. המשקל מתחלף למשקל משולש, וכל החלק הוא יריסתי בלב וולטואזי, סוג של אתנחתא מהשיגעון שקדם לו. בכלליות, הפרק הרבה יותר פוליפוני במידותיו ויש מספר קולות הנעים יחד בו בזמן. כאן המוטיב הוא פראזה של 8 תיבות, כשבתיבה 2 יש פורטה פתאומי ובתיבה אחריו שמיניות עם סטקטו-זהו אלמנט מפתיע מוצרט משתמש כאן בעוד אלמנטים "מפתיעים" כמו השהיות, סנקויות חצי קדנצות ועוד. מבחינה רגיסטראלית, מוצרט מתחיל מהרגיסטר האמצעי של הפסנתר ויורד לאט למטה ושוב חוזר אל הרגיסטר האמצעי. בתיבה 102 מוצרט משתמש בפה בתור נקודת עוגב למסלול 4 תיבות כשבדי ימין, מוטיב מופיע תחילה בטרצות ובמרווחים "צמודים" כשבפעם השנייה, הוא מופיע במרווחים ההפוכים, (שנינות ספטימות וכו') ובתיבה 106 חוזר מוצרט לנושא המרכזי הפוליפוני ברגיסטר גבוה ובהיר של הפסנתר. ובתיבה 111 בנושא על נקודת העוגב של פה חוזר אבל הפעם דחוס לתוך ארבע תיבות במקום זמנה תיבות באופן המקורי. החל מתיבה 119 מוצרט משחק עם הרגיסטרים במשחקי "שאלה תשובה" ומתחיל להכין את החלק היחידון piu allegro.

פיו אלגרו

חלק זה שנפתח בסערה בסול מינור, מזכיר מעט אולי טוקטה שבאך היה יכול לכתוב. מוצרט משוטט מתיבה 125 עד לתיבה 140 סביב מעגל הקווינטות בעזרת תבנית באס אלברטי ביד ימין ברגיסטר האמצעי, שמקבל כעת תחושת לחץ ומתח בשונה מתחושת החמימות שקיבל בפרק הקודם. החלק עצמו מאוד כרומטי וסוער, עם תנועת בס אימתנית שמעבירה אותנו בין הסולמות השונים. בתיבה 131, תנועת הבאס משתנה והמעברים מהירים וחדים יותר; הלחץ שהנחיל מוצרט בהתחלה מתגבר ומתעצם, בנוסף התנועה הופכת ליותר קרובה, עולה לפי מדרגות הסולם ומטפסת לאט לאט עד למי במול בתיבה 133 ומשם הבאס הופך ליציב יותר ויורד לרגיסטרים הנמוכים בפסנתר, ובעקבותיו גם יד ימין ופסאום כל החלק הופך לאפל, מסתורי ומעט "בוצי" ברגיסטר הנמוך הזה של הפסנתר.

בתיבה 138 מתחילה ההרפיה ויד ימין עולה לאט בסקוונצות ובתיבה 140 מגיע למי בקאר בפיאנו; משם מוצרט ממשיך עם הסקוונצות-הפעם בירידה ובנוסף עובר מסול במול לסול בקאר לפני שהוא ממשיך ומבסס את הסולם לה במול-סולם הנפוליטני של סול. מוצרט משיך לרדת בדינאמיקה ובתיבה 151 הוא יורד בסקוונצות מהרגיסטר הגבוה של הפסנתר אל הרגיסטר הנמוך ומשם מתחיל להכין את החזרה לנושא המקורי בדו מינור שהופיע בפתיחת האדג'יו. ברגיסטר הזה גם יש שימוש בספרוצנדי על פעמות חלשות, מוצרט מחזיר לנו את תחושת חוסר הוודאות והציביות שהייתה בהתחלה ובעצם מתחיל לסגור מעגל.

טפוז פורמל
הפעם, לאחר שהנושא הלידי חוזר מוצרט "מקצר" תהליך ומציג את הנושא שוב מקושט אבל בטרצה קטנה למטה. הנושא עם באס הלידי איך הוא השתנה ומתחיל ישר מהנפוליטני של דו, ומבחינה פיגורטיבית יש שינוי גם-כן-קפיצה של שתי אקטבות ופיצוי בארפג' של האקורד. בתיבה 168 גם תנועת הבאס השובבה חוזרת הפעם כבר על הביט השני ובסופה יש תנועת באס שמזכירה את האלגרו (תנועה סקוודית). ואז ירידה מגיע גם ירידה סולמית בטרצות ביד ימין שמחזקת את הרמיזה לאלגרו. בתיבה 171, הקולות מתחילים ותבנית הבאס השובבה הופכת להיות המנגינה ברגיסטר הגבוה של הפסנתר והבאס מלווה באוסטינטו שש-עשרות, גם יחידות עוגב חבויה סול (שמוצגת בסוף תיבה 170). שוב מוצרט משחק עם תחושת היציבות ומערער אותה, הוא נותן פורטה על הפעמות החלשות, מעברים כרומטיים. בתיבה האחרונה, מוצרט מסיים את הפנטזיה בדרך לא שגרתית, פעמה לפני כן הוא הכין פיאנו שקט שדומה להד, ובתיבה האחרונה יש עלייה סולמית מהירה לסי פורטה. כאן, בפעם הראשונה בכל היצירה, מוצרט שם סוף-סוף את היניקה שבגללה הפנטסיה בדו מינור-אקורד הטוניקה דו מינור, לא רק זה, הוא שם אותה על הפעמה השלישית-החלשה ומסיים שם את הפנטזיה, מה הוא ניסה לעשות? להחזיר לנו את היציבות וחזתם מעגל או אולי להכין אותנו לגמרי?

סיכום דבר

אם מסתכלים על הפנטזיה באופן כללי, מצפים לראות את צורת הסונטה המפורמת עם אקספוזיציה פיתוח ומחזר, אבל כאן מוצרט חורג מן הרגיל וכותב פנטסיה ללא חוקים וללא כללים, אבל הוא לוקף אותם בדרך אלגנטית, אם כי פחות אלגנטית מהרגיל ביצירותיו. הוא מטפס ומשוטט בין הסולמות השונים, מבסס בעיקר את הנפוליטני והשישית של הסולמות ומנווד כרומטיקה שלעיתים מרגישה קיצונית מידי בהעדר המרכז הטונלי להתבססות.

14a. Fantasie in c^o

KV 475

Datiert: Wien, 20. Mai 1785

Expo.

Adagio

The image shows a handwritten musical score for '14a. Fantasie in c' by Mozart, KV 475. The score is written on five systems of staves. It includes handwritten annotations in Hebrew and German, as well as musical markings like 'Adagio', 'pp', 'f', 'p', and '1st theme'. A large blue watermark 'V-grade' is visible across the middle of the page.

9) Zur Zusammengehörigkeit von Fantasie KV 475 und Sonate KV 457, zu ihrer Überlieferung und zu ihrer Textgestaltung vgl. Vorwort.

10) T. 1: Artikulation nach dem Erstdruck (Artaria, Wien 1785); in seinem eigenhändigen Werkverzeichnis läßt Mozart den Bogen mit der 2. Note beginnen.

Handwritten musical score for "Hava Nagila" in E-flat major. The score includes piano (p) and guitar (g) parts with Hebrew lyrics and musical notations. The score is divided into measures 13, 18, and 20. The piano part features a complex rhythmic pattern, while the guitar part provides a steady accompaniment. The lyrics are written in Hebrew, and the score includes various musical notations such as dynamics (f, p, pp, cresc.), articulation (acc), and phrasing slurs. A large blue watermark "מחבר מוזיקה" is visible across the score.

e) Zur Dynamik in T. 19, 169 und 172 vgl. Vorwort.

72

development

התפתחות: פזמונים

(21-60)

26

p *sf* *p*

D: I

sf *p*

ii6 *I* *V*

28

sf *p*

I *(ii)* *IV*

30

I *V* *I* *V*

32

sf *p*

I *V* *I* *V*

35

cresc. *f* *p*

ii6 *V* *I* *I* *V* *I*

Handwritten musical score for NMA IX/25/2: KV 475, page 74. The score is in G major and 3/4 time, featuring piano and bass staves with various musical notations and handwritten annotations in Hebrew and English.

Key features and annotations include:

- Measure 56:** Starts with a piano (p) dynamic. The bass staff has a crescendo (cresc.) marking. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 66:** Features a forte (f) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano), "I", and "II".
- Measure 75:** Starts with a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 76:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 77:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 78:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 79:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 80:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 81:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 82:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 83:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 84:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 85:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 86:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 87:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 88:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 89:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 90:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 91:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 92:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 93:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 94:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 95:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 96:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 97:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 98:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 99:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".
- Measure 100:** Features a piano (p) dynamic. Handwritten notes include "פ" (piano) and "I".

Handwritten musical score for piano, measures 83-102. The score includes Hebrew annotations and a large blue watermark.

Measure 83: *83*

Measure 85: *85* *למה כחול'ה בלילה* *למה כחול'ה בלילה* *המסירה (למה) והכנה*

Measure 86: *86* *Andantino* *p* *f* *cresc.*

Measure 91: *91* *f* *p* *Vib./li* *I* *Sus* *V⁴* *V³* *I₆* *Vib./li* *V²* *V³*

Measure 97: *97* *I₆* *V⁴* *V³* *I₆* *Vib./li* *V²* *V³*

Measure 102: *102* *V* *למה כחול'ה בלילה* *למה כחול'ה בלילה* *למה כחול'ה בלילה* *למה כחול'ה בלילה*

Handwritten musical score for 'Hava Nagila' in F major, measures 127-137. The score is written on grand staves with treble and bass clefs. It includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings like 'f' and 'mf'. There are also handwritten annotations in Hebrew, including 'הסולמה' (scale) and 'הסולם' (scale), and a large blue watermark 'Ex-Grade-127'.

Handwritten musical score for 'Primo tempo'. The score is written on two staves (treble and bass clef) in common time (C). The tempo is marked '161' and 'Primo tempo'. The key signature has one sharp (F#). The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings (pp, p, f). There are also handwritten annotations in blue ink, including 'Vio 2', 'Vio 1', and 'Vio 2' with 'Vio 1' written below them. The score is divided into measures by vertical bar lines.

⁹⁾ Zur Dynamik in T. 140 f. vgl. Vorwort.

